

۵۹۰۳ <

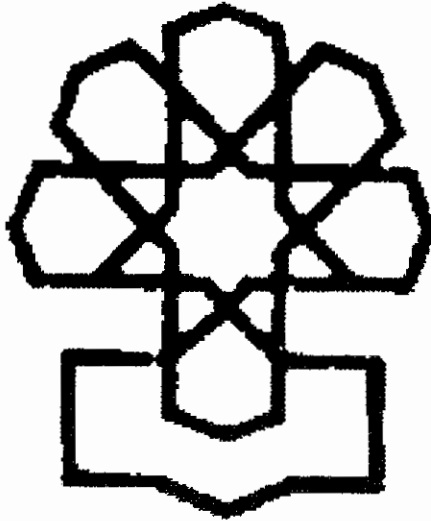
۵۹۰۳

واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۳۸۰

همسنگی مصوبات قانون برنامه سوم توسعه و لایحه بودجه ۱۳۸۰

درباره لایحه بودجه ۱۳۸۰ - شماره (۲۱)

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و اطلاعیه
شماره: ۱۴۲۷۳
تاریخ: ۱۳۸۰/۱۰/۲۹

کد موضوعی: ۱۶۰

شماره مسلسل: ۵۹۰۳

معاونت پژوهشی

دی ۱۳۷۹

کار: دفتر مطالعات برنامه و بودجه

پس از انقلاب اسلامی با خروج اکثر سرمایه داران بزرگ کشور و لاجرم رها شدن واحدهای تولیدی تحت تملک آنها، بدهکار بودن بسیاری از واحدهای تولیدی و تجاری به بانک‌های کشور و عدم بازپرداخت وام‌های دریافتی آنها، تصویب قانون اساسی به خصوص اصل ۴۴ و نیز ضرورت حضور گسترده‌تر دولت در امور اقتصادی به منظور برقراری توازن در امور معیشتی مردم در شرایط جنگ و بحران، واحدهای بسیاری به مالکیت دولت درآمد یا اداره آنها بر عهده مدیران دولتی گذارده شد، که این امر نیز به نوبه خود بر تعداد شرکت‌های دولتی و تنوع عرصه فعالیت آنها افزود.

در پی گسترده شدن شدید مجموعه تحت تصدی دولت و افزایش روبه تزاید شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت و مشکلات متعدد اداره و کنترل مطلوب آنها، سیاست خصوصی سازی به عنوان یکی از شقوق اساسی حل مشکلات با تصویب خط مشی‌های قسمت یکم قانون برنامه اول توسعه در سال ۱۳۶۸ آغاز گردید.

اما بنا به دلایلی که در ذیل بیان شده این امر با کندی تمام صورت پذیرفت. به طوری که طبق گفته رئیس سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی در سومین گردهمایی انجمن مدیران و متخصصین صنعتی و اقتصادی ایران ۴۸ درصد از ارزش کل شرکت‌های واگذار شده بین سال‌های ۱۳۶۹ الی ۱۳۷۹ در دو سال ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ واگذار گردیده‌اند.^۱

دلایلی همچون نبود تلقی مشترک و مورد قبول مسئولان کشور از بخش خصوصی و ابعاد حضور آن در صحنه اقتصاد، نبود ثبات در سیاست‌ها، محدودیت‌های ناشی از اصل ۴۴ قانون اساسی، مشکلات ساختاری شرکت‌های دولتی و مشکلات ناشی از فقدان بازار

سرمایه و ضعف بازار بورس اوراق بهادار و غیره از عمده دلایل کندی روند خصوصی سازی بوده است.

به منظور غلبه بر موانع فوق و فراهم آوری زمینه لازم جهت اجرای موفقیت آمیز سیاست خصوصی سازی توجه به موارد ذیل از ضروریات می باشد:

۱- لزوم گسترش فرهنگ ضرورت توسعه بخش غیردولتی و فضا سازی مناسب برای این منظور.

۲- ایجاد سیاست‌هایی ثابت و مستمر در بلند مدت به منظور اجرای خصوصی سازی.

۳- فراهم آوردن زمینه‌های آزادی عمل برای واحدهای تولیدی به منظور ایجاد سود بدون کنترل و نظارت‌های شدید دولت.

در این گزارش قصد داریم که وضعیت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی را در چارچوب برنامه سوم بین دولایحه بودجه سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ بررسی نموده، میزان موفقیت دولت را در این محدوده زمانی بسنجیم.

۲- قانون برنامه سوم توسعه

فصل سوم قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۷۹-۱۳۸۳) با ارائه ماده ۱۹ در خصوص واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی به این امر توجه داشته و با بیان راهکارهای کلی، سمت و سوی حرکت دولت را بدین منظور روشن کرده است. طبق این برنامه، سهام شرکت‌هایی که ادامه حضورشان در بخش دولتی غیر ضروری است در صورتی که این عمل در چارچوب قانون اساسی صورت پذیرد و موجب تهدید امنیت ملی یا تزلزل حاکمیت ارزش‌های اسلامی نگردد می‌تواند در اختیار بخش‌های تعاونی و خصوصی قرار گیرد.

برنامه به منظور هماهنگی، نظارت و کنترل فرایند واگذاری، تشکیل هیأت عالی واگذاری را پیش‌بینی می‌کند تا وظایفی همچون تأیید فهرست اسامی شرکت‌های قابل فروش یا اجاره، تهیه برنامه سالانه فروش، نظارت بر فرایند واگذاری، اعمال شیوه‌های قیمت گذاری سهام و تحقیقات و چگونگی پرداخت و مسائلی از این قبیل را به عهده داشته باشد. در ضمن، برنامه، امنیت حقوقی

لازم برای دست اندرکاران و اگذار سهام را نیز به منظور دور ساختن آن‌ها از هرگونه محافظه کاری لحاظ داشته است.

۳- لایحه بودجه ۱۳۸۰ و واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی

در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸، تبصره ۲۵ مسأله کاهش حجم تصدی دولت و تشویق سرمایه‌گذاری بخش‌های تعاونی و خصوصی را مدنظر قرار داده و دولت را موظف می‌کند تا قبل از تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ نسبت به تعیین تکلیف کلیه شرکت‌های بخش دولتی از طریق انحلال، واگذاری و فروش سهام به بخش‌های خصوصی و تعاونی اقدام نماید. اما در دو لایحه بودجه سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ اشاره‌ای به این موضوع نشده است و دولت هرگونه خصوصی‌سازی یا کاهش حجم تصدی خود را مطابق با قانون برنامه سوم به انجام می‌رساند. قبل از این‌که تغییرات محقق شده در لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ را بیان کنیم بد نیست که ارقام بودجه شرکت‌های دولتی و بودجه کشور طی دو سال ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ را مرور کنیم.

(میلیارد ریال)

رشد (درصد)	سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۷۹	
۲۴/۴	۲۶۴،۸۹۶	۲۱۲،۸۷۲	بودجه شرکت‌های دولتی
۲۵/۳	۴۴۹،۴۰۵	۳۵۸،۷۷۶	بودجه کل کشور
	۵۸.۹	۵۹.۳	نسبت بودجه شرکت‌های دولتی به بودجه کل کشور (درصد)

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد نزدیک به ۶۰ درصد از کل بودجه کشور را بودجه شرکت‌های دولتی تشکیل می‌دهد. این گسترده‌گی فعالیت دولت در امر تولید کالاهای مختلف باعث شده که وظایف اصلی دولت تحت الشعاع قرار گیرد و دولت از انجام اعمال حاکمیتی خود در امر سیاست‌گذاری، هدایت، نظارت و کنترل بازماند. از طرفی عدم کارایی

مدیریت دولتی نیز در اداره امور باعث کاهش کارایی و بهره‌وری در سازمان‌ها و اتلاف منابع انسانی و مادی موجود می‌شود.

همین مشکلات دولت را بر آن داشته تا اقداماتی را در جهت کاهش حجم تصدی خود بردارد که در ذیل فعالیت‌های انجام شده بین دو لایحه سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ بیان می‌گردد.

۶۲ شرکت مختلف که در لایحه بودجه ۱۳۷۹ دارای ردیف بودجه‌ای مستقل بوده‌اند در لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ ردیف بودجه‌ای آن‌ها حذف شده است.

این شرکت‌ها عبارتند از:

شرکت سهامی صید صنعتی	۲۰۱۵۲۰	۱
شرکت سهامی صنایع کلیکا	۲۰۱۵۳۰	۲
شرکت سهامی سنگ آهن مرکزی ایران	۲۳۰۱۶۰	۳
شرکت سهامی فولاد کاویان	۲۳۰۲۹۰	۴
شرکت سهامی ایرانی تولیداتومبیل (سایپا)	۲۳۴۵۸۰	۵
شرکت سهامی زامیاد	۲۳۴۵۹۰	۶
شرکت سهامی پارس خودرو	۲۳۴۶۰۰	۷
مشاور و سائط نقلیه خودرو ایران	۲۳۴۸۵۰	۸
شرکت سهامی مالیل سایپا	۲۳۴۸۸۰	۹
شرکت سهامی صنایع ماشین ابزار ایران	۲۳۴۹۷۰	۱۰
شرکت سهامی سازه گستر	۲۵۴۲۰۰	۱۱
شرکت سهامی قالب‌های بزرگ صنعتی سایپا	۲۵۴۴۰۰	۱۲
شرکت سهامی صانع	۲۵۷۲۰۰	۱۳
شرکت سهامی مرکز تحقیقات صنایع سنگین	۲۵۷۳۰۰	۱۴
شرکت سهامی غله کشور- نان ماشینی	۲۶۱۰۰۱	۱۵
شرکت سهامی چای کشور جبران زیان‌های سال ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴	۲۶۲۰۰۱	۱۶

شرکت سهامی انتشارات علمی و فرهنگی	۲۶۸۶۰۰	۱۷
شرکت سهامی بار و انبار	۲۷۰۵۵۰	۱۸
شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی	۲۷۱۰۰۰	۱۹
شرکت سهامی والفجر ۸	۲۷۲۲۰۰	۲۰
شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۲۷۳۰۰۰	۲۱
شرکت سهامی خدمات ماشینی کشتیرانی	۲۸۰۵۵۰	۲۲
شرکت سهامی کشتیرانی ایران و هند	۲۸۰۵۶۰	۲۳
شرکت سهامی خدمات دریایی و مهندسی کشتیرانی	۲۸۰۵۷۰	۲۴
شرکت سهامی حمل و نقل بین‌المللی خرمشهر	۲۸۰۹۲۰	۲۵
شرکت سهامی حمل و نقل بستان	۲۸۰۹۳۰	۲۶
صندوق ضمانت صادرات ایران	۲۸۰۹۶۲	۲۷
شرکت خدمات تعاون	۲۸۰۹۷۰	۲۸
شرکت سهامی بازرگانی خبیر (هامارگ)	۲۸۲۰۶۰	۲۹
شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (تولید کالاهای فرهنگی برای مقابله با تهاجم فرهنگی)	۲۸۴۰۰۱	۳۰
شرکت سهامی طراحی مهندسی و تأمین اقلام ایده خودرو	۲۸۶۴۰۰	۳۱
شرکت راه آهن شهری تهران و حومه (مترو)	۲۸۷۵۰۰	۳۲
شرکت سهامی صنایع نساجی ایران	۲۸۸۱۰۰	۳۳
شرکت سهامی خاص طراحی مهندسی و تأمین قطعات خودرو پارس	۲۸۸۳۹۰	۳۴
شرکت سهامی اتو سرد	۲۹۰۶۸۰	۳۵
شرکت سهامی تولید قطعات یدکی و گسترش خدمات پارس خودرو	۲۹۰۷۳۰	۳۶
شرکت سهامی تولیدی موتور گیربکس و اکسل سایپا	۲۹۰۷۴۰	۳۷
شرکت سهامی کارخانجات کمک فنر ایندامین	۲۹۰۷۷۰	۳۸
شرکت سهامی ابزاران	۲۹۰۸۴۰	۳۹
شرکت سهامی تهیه و توزیع مواد ریخته‌گری ایران	۲۹۰۸۵۰	۴۰

مؤسسه آموزش کشتیرانی	۲۹۱۲۵۰	۴۱
شرکت سهامی مرکز تحقیقات و نوآوری صنایع خودرو و سایپا	۲۹۱۳۱۰	۴۲
شرکت سهامی صنایع شیشه نشکن	۲۹۱۴۰۰	۴۳
شرکت سهامی شتاب خودرو	۲۹۱۴۴۰	۴۴
شرکت تولیدی گداز قطعه کیا	۲۹۱۴۶۰	۴۵
کشتیرانی جنوب خط ایران	۲۹۱۶۱۰	۴۶
کشتیرانی دریای خزر	۲۹۱۶۲۰	۴۷
کشتیرانی ایران و مصر	۲۹۱۶۳۰	۴۸
شرکت سهامی دامپروری و کشاورزی اله آباد	۲۹۱۶۵۰	۴۹
شرکت سهامی بازرگانی سایپا یدک	۲۹۱۹۹۰	۵۰
شرکت سهامی صنایع سوپاپ سازی ایران	۲۹۲۹۱۰	۵۱
شرکت سهامی کارخانجات پلاسکوکار	۲۹۲۹۲۰	۵۲
شرکت سهامی مهندسی و طراحی بهنگام آفرین	۲۹۲۹۴۰	۵۳
شرکت سهامی خدمات مهندسی و فن آوری سایپا	۲۹۳۲۲۰	۵۴
شرکت سهامی بازرسی کیفیت سایپا (سایکو)	۲۹۳۲۳۰	۵۵
شرکت سهامی سرمایه گذاری و توسعه نیوان ابتکار	۲۹۳۳۰۰	۵۶
شرکت سهامی تولیدی پویا صنعت گلپایگان	۲۹۳۳۱۰	۵۷
شرکت سهامی تولیدی بهران محور	۲۹۳۳۲۰	۵۸
شرکت سهامی تولیدی رینگ سایپا	۲۹۳۸۱۰	۵۹
شرکت سهامی امین آسایش گلپایگان	۲۹۳۸۵۰	۶۰
شرکت سهامی پتروشیمی اراک	۲۹۱۱۲۰	۶۱
شرکت سهامی غله کشور - هزینه آرد و نان	۲۶۱۰۰۲	۶۲

از بین ۶۲ ردیف بودجه‌ای فوق الذکر ۶ مورد آن مربوط به شرکت‌های پتروشیمی اراک، صنایع نساجی ایران، پارس خودرو، زامیاد، سایپا و کمک فنر ایند آمین می‌باشد که طی سال گذشته دولت با

فروش سهامشان به بخش غیردولتی در بورس اوراق بهادار سهم خود را به زیر ۵۰ درصد سهام رسانیده است و بدین ترتیب طبق تعریف ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور شرکت دولتی محسوب نمی‌شوند.

قسمت اعظم این شرکت‌ها نیز طبق بند «ج» تبصره ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ که دولت را موظف کرده بود حداقل ۳۰ درصد از مطالبات سازمان بازنشستگی کشوری، سازمان تأمین اجتماعی و آستان قدس رضوی را با توافق سازمان‌های مذکور با واگذاری اموال و دارایی دولت و سهام کارخانه‌ها و مؤسسات دولتی تسویه نماید، واگذار شده‌اند. در بخشی از همین بند به شرکت ملی فولاد ایران اجازه داده شده که بابت مطالبات صندوق بازنشستگی کارکنان شرکت ملی فولاد ایران از آن شرکت و شرکت‌های تابعه، از اموال و دارایی‌ها و سهام دولتی آن شرکت و شرکت‌های تابعه داده‌شود. از این گروه می‌توان از شرکت‌هایی همچون شرکت سهامی سنگ آهن مرکزی ایران، فولاد کاپوین و چند شرکت کشتیرانی نام برد. البته لازم به ذکر است که این تبصره عیناً در لایحه ۱۳۸۰ نیز تکرار شده است. بخش دیگری از شرکت‌های مطرح شده در این خصوص نیز طی انجام مزایده به خریداران فروخته شده است.

تعدادی از شرکت‌ها هم به دلیل آن‌که تابع یک شرکت بزرگ تر بوده‌اند و شرکت مادر (یا بزرگ‌تر) در اختیار بخش غیردولتی قرار گرفته است خود به خود بدون آن‌که ترکیب مالکیت آن‌ها تغییر کند دیگر شرکتی دولتی نیستند و ردیف بودجه‌ای آن‌ها حذف شده است. برای مثال شرکت‌هایی مثل شرکت سهامی قالب‌های بزرگ صنعتی سایپا، شرکت سهامی تولیدی موتور و گیربکس سایپا یا شرکت سهامی مرکز تحقیقات و نوآوری صنایع خودرو سایپا و چند شرکت دیگر که مالک اصلی آن‌ها شرکت سایپا بوده است با فروش شرکت سایپا به بخش غیردولتی به طور طبیعی تمام زیر مجموعه آن نیز که همین شرکت‌های یاد شده می‌باشد به بخش غیردولتی مستقل گردیده و دیگر شرکتی دولتی محسوب نمی‌شوند. سه مورد از کاهش ردیف‌ها نیز مربوط به قطع کمک‌های دولت در دو مورد خاص در دو شرکت سهامی جای کشور و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان است.

همان‌طور که قبلاً نیز بیان شد:

هیچ بند و تبصره‌ای به طور مستقیم و با نیت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به دلیل کاهش تصدی آن نوشته نشده و هرگونه فروشی از شرکت‌ها یا در قالب قانون برنامه سوم صورت گرفته یا به دلیل پرداخت مطالبات سازمان‌ها و نهادهای همچون سازمان تأمین اجتماعی، آستان قدس رضوی و غیره انجام گرفته است.

شایسته است که در این جادر کنار حذف تعداد زیادی از ردیف‌های بودجه که قطعاً تأثیر بسزایی در کاهش هزینه‌های دولت خواهد داشت به اضافه شدن نوزده ردیف بودجه‌ای جدید نیز اشاره کنیم این ردیف‌ها که در سال ۱۳۸۰ به بخش ششم لایحه بودجه اضافه شده‌اند عبارتند از:

صندوق بیمه محصولات کشاورزی	۲۰۰۵۰۷	۱
شرکت سهامی شیلات ایران - فروش صید و آلات و ادوات غیرمجاز صید موضوع بند «ج» تبصره ۲۸ لایحه بودجه ۱۳۸۰	۲۰۱۵۰۳	۲
سازمان صدا و سیما فعالیت‌های تحقیقات رسانه‌ای	۲۸۳۵۱۲	۳
سازمان صدا و سیما تولید و پخش برنامه‌های مشترک صدا و سیما موضوع ماده ۱۶۷ قانون برنامه سوم	۲۸۳۵۱۳	۴
سازمان صدا و سیما شبکه آموزشی	۲۸۳۵۱۴	۵
سازمان صدا و سیما شبکه بین‌المللی خیر	۲۸۳۵۱۵	۶
سازمان صدا و سیما برنامه‌های تبلیغی برای پیشگیری از اعتیاد	۲۸۳۵۱۶	۷
شرکت سهامی انتشارات سروش	۲۹۳۸۸۰	۸
شرکت سهامی فرهنگی هنری صبا	۲۹۳۸۹۰	۹
شرکت سهامی سیما فیلم نوید	۲۹۳۹۰۰	۱۰
شرکت سهامی تحقیق و گسترش صنایع معدنی پارس کانی	۲۹۳۹۱۰	۱۱
شرکت سهامی سازمان بهره‌وری انرژی ایران	۲۹۳۹۲۰	۱۲
شرکت سهامی سازمان انرژی‌های نو ایران	۲۹۳۹۳۰	۱۳

شرکت سهامی فولاد آذربایجان	۲۹۳۹۴۰	۱۴
شرکت سهامی صنایع فولاد کرمان	۲۹۳۹۵۰	۱۵
شرکت سهامی منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس	۲۹۳۹۶۰	۱۶
شرکت سهامی بهینه سازی مصرف سوخت	۲۹۳۹۷۰	۱۷
شرکت سهامی خطوط لوله و مخابرات نفت ایران	۲۹۳۹۸۰	۱۸
شرکت سهامی طریق القدس ۶	۲۹۳۹۹۰	۱۹

حدوداً نیمی از این ردیف‌ها مربوط به سازمان صدا و سیما است. در بخشی از آن‌ها صدا و سیما می‌خواهد کمک‌هایی را از دولت برای جبران بعضی از هزینه‌های خاص دریافت کند و طبق قانون باید ردیف بودجه‌ای آن هزینه خاص مشخص باشد. در بخشی از آن‌ها نیز مثل انتشارات سروش، مؤسسه فرهنگی هنری صبا و سیما فیلم، اختلاف صدا و سیما و دیوان محاسبات در خصوص تعریف تبصره ۲ قانون بودجه سال‌های گذشته باعث شده بود که این ردیف‌ها وجود نداشته باشد که در سال ۱۳۷۹ این اختلاف حل گردید و این گونه شرکت‌ها دولتی محسوب خواهند شد.

بند «و» تبصره ۲ می‌گوید: که کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکت‌هایی که بیش از ۵۰ درصد سرمایه یا سهام آن‌ها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه و همچنین سایر شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها مستلزم ذکر نام یا تصریح است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن‌ها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه دولتی و مرکز تهیه و توزیع کالا مشمول این تبصره می‌باشند. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از حکم این تبصره مستثنا است.

سازمان صدا و سیما با استناد به همین بند از تبصره ۲ معتقد بود که چون آن سازمان

مستثنا است پس شرکت‌های تابعه آن نیز استثنا شده‌اند. اما طی سال گذشته دیوان محاسبات این مسأله را برای سازمان صدا و سیما روشن کرد که شرکت‌های تابعه این سازمان از این تبصره مستثنا نیستند. به همین دلیل طی لایحه بودجه ۱۳۸۰ ردیف بودجه‌ای این شرکت‌ها نیز به جمع ردیف‌ها اضافه شد.

در موارد دیگری همچون فولاد آذربایجان و صنایع فولاد کرمان هم چون این شرکت‌ها در سال ۱۳۸۰ به بهره‌برداری می‌رسند ردیف بودجه‌ای دریافت کرده‌اند.

۴- آثار واگذاری تعدادی از شرکت دولتی (که مشابه آن‌ها در بورس اوراق بهادار وجود دارد) به بخش غیردولتی در ارقام بودجه

از بین شرکت‌های دولتی حاضر در لایحه بودجه ۱۳۸۰ تعدادی شرکت وجود دارد که مشابه آن‌ها در حال حاضر در بورس اوراق بهادار حضور دارند و هیچ دلیل خاصی ندارد که حتماً دولت متولی اداره آن‌ها باشد. لذا دولت می‌تواند در اقدامی مشابه، سهام این شرکت‌ها را نیز از طریق بورس یا خارج از آن به بخش غیردولتی واگذار نماید. در جداول ذیل آن دسته از شرکت‌های دولتی را که در یک گروه از گروه بندی‌های بورس - از دیدگاه نوع فعالیت - قرار می‌گیرند، همراه با نمونه‌هایی از شرکت‌های مشابه غیردولتی نام بردیم.

۱- بخش استخراج و معادن	شرکت‌های مشابه در بورس: ۱- کالسیمین،	۲- معدنی دماوند	۳- معادن بافق
شرکت‌های دولتی از این گروه عبارتند از:			
۱- زغال سنگ کرمان	۲- زغال سنگ البرز شرقی	۳- زغال سنگ البرز مرکزی	
۴- زغال سنگ البرز غربی			

۲- بخش غذایی شرکت‌های مشابه در بورس: ۱- دشت مرغاب ۲- دشت گرگان ۳- فراورده‌های غذایی مشهد

شرکت‌های دولتی از این گروه عبارتند از:

۱- کشت و صنعت مغان ۲- کشت و صنعت بهشتی ۳- کشت و صنعت رجایی

۴- کشت و صنعت جیرفت ۵- کشت و صنعت هفت تپه

۶- تولید و بسته‌بندی فراورده‌های گوشتی کشور

۳- بخش چوب و محصولات چوبی شرکت‌های مشابه در بورس: ۱- فیبر ایران ۲- توپان ۲۲ بهمن

شرکت‌های دولتی که در این گروه قرار می‌گیرند عبارتند از:

۱- چوب فریم ۲- نکاچوب ۳- شفارود ۴- سیماچوب

۴- بخش انتشارات چاپ و تکثیر شرکت‌های مشابه در بورس: ۱- افست

دو شرکت دولتی که در این گروه جای می‌گیرند عبارتند از:

۱- چاپخانه دولتی ایران ۲- انتشارات سروش

۵- بخش تصفیه نفت و سوخت هسته‌ای شرکت‌های مشابه در بورس: ۱- پتروشیمی اراک ۲- پتروشیمی خارک

شرکت‌های دولتی از این گروه عبارتند از:

۱- پتروشیمی شیراز ۲- پتروشیمی رازی ۳- پتروشیمی بندر امام

۴- پتروشیمی خراسان ۵- پتروشیمی تبریز ۶- پتروشیمی ارومیه

۶- بخش ساخت مواد شیمیایی شرکت‌های مشابه در بورس: ۱- داروپخش ۲- ملی شیمی کشاورز

شرکت‌های دولتی که در این گروه جای می‌گیرند عبارتند از:

۱- بخش فراورده‌های پزشکی ایران ۲- تولید سموم علف‌کش

۷- بخش ساخت و فلزات اساسی شرکت های مشابه در بورس: ۱- نورد ولوله اهواز ۲- نورد قطعات فولادی

شرکت های دولتی که در این بخش جای می گیرند عبارتند از:

- ۱- ذوب آهن اصفهان ۲- فولاد خوزستان ۳- فولاد مبارکه ۴- گسترش شیرسازی
۵- فولاد اسفراین ۶- نورد بندر عباس ۷- فولاد آذربایجان ۸- فولاد کرمان

۸- بخش ماشین آلات و تجهیزات شرکت های مشابه در بورس: ۱- تراکتورسازی ایران ۲- ماشین سازی اراک

شرکت های دولتی که در این بخش جای می گیرند عبارتند از:

- ۱- موتورسازان تراکتورسازی ایران ۲- ماشین سازی تبریز ۳- ماشین سازی پارس
۴- تولید ادوات کشاورزی اراک ۵- واگن پارس
۶- صنایع ماشین آلات صنعتی تراکتورسازی ایران ۷- ماشین سازی لرستان
۸- پیستون سازی نیرو محرکه ۹- تولید پمپ های بزرگ آبی
۱۰- توربوژنراتور ایران ۱۱- ریخته گری ماشین سازی تبریز ۱۲- دیزل سنگین ایران

۹- بخش تجهیزات حمل و نقل شرکت های مشابه در بورس: ۱- کشتی سازی اروندان ۲- صنعتی دریایی ایران

دو شرکت دولتی که در این بخش جای می گیرند عبارتند از:

- ۱- صنایع دریایی ایران ۲- مجتمع کشتی سازی خلیج فارس

۱۰- بخش دستگاه های برقی شرکت مشابه در بورس: ۱- قوه پارس

شرکت باطری سازی نیرو می تواند در این گروه جای گیرد.

۱۱- بخش رادبو و تلویزیون با الکترونیک شرکت های مشابه در بورس: ۱- کارخانجات صنعتی پیام ۲- پارس الکترونیک

سه شرکت دولتی که در این بخش جای می گیرند عبارتند از:

- ۱- صنایع الکترونیک ۲- صنایع قطعات الکترونیک ۳- ایزایران

۵۰ شرکت فوق الذکر جمعاً رقمی معادل ۲۹,۸۵۰ میلیارد ریال درآمد ایجاد کرده و ۲۲,۹۸۴

میلیارد ریال هزینه می کنند، یعنی رقمی معادل ۶,۸۶۶ میلیارد ریال سود حاصل می شود. از بین این

شرکت‌ها فقط ۸ شرکت زغال سنگ کرمان، زغال سنگ البرز شرقی، زغال سنگ البرز مرکزی، پتروشیمی ارومیه، فولاد آذربایجان، فولاد کرمان، صنایع دریایی ایران و تولید پمپ‌های بزرگ آبی ضررده می‌باشند که ۱۶ درصد از کل شرکت‌های فوق را تشکیل می‌دهند. البته شرکت‌های فولاد آذربایجان و فولاد کرمان در سال ۱۳۸۰ به بهره‌برداری می‌رسند. هیچ یک از ۸ شرکت ضررده یاد شده نیز برای تأمین زیانشان از درآمدهای عمومی استفاده نمی‌کنند و زیانشان با توسط اندوخته و ذخایر سال‌های قبلشان یا از طریق سایر روش‌ها تأمین می‌شود. الباقی شرکت‌ها (۴۲ مورد) نیز به دلیل سودده بودن عملاً نیازی به درآمد عمومی برای تأمین هزینه‌های خود ندارند.

از بین ۵۰ شرکت فوق فقط ۲۴ درصد از آن‌ها یعنی ۱۲ شرکت کشت و صنعت مغان، کشت و صنعت بهشتی، کشت و صنعت رجایی، کشت و صنعت جیرفت، کشت و صنعت هفت تپه، چوب فریم، شفا رود، نکاجوب، چاپخانه دولتی ایران، پخش فراورده‌های پزشکی ایران، باتری‌سازی نیرو و صنایع الکترونیک سهم دولت را از سودشان می‌پردازند که جمعاً رقمی معادل ۱۳/۳ میلیارد ریال می‌باشد. یعنی از کل سود ایجاد شده توسط این ۵۰ شرکت رقمی معادل ۰/۱۹ درصد از آن به عنوان سهم دولت از سود در اختیار دولت قرار می‌گیرد و باقیمانده آن در اختیار خود شرکت‌ها می‌باشد که یا به صورت اندوخته قانونی یا بصورت اندوخته سرمایه‌ای (البته به جز مقداری که بابت مالیات پرداخت می‌شود) نگهداری می‌گردد.

بدین ترتیب با واگذاری این شرکت‌ها به بخش غیردولتی که رقمی حدوداً معادل ۱/۳ درصد از کل بودجه شرکت‌های دولتی را تشکیل می‌دهد دولت عملاً هیچ گونه درامدی را از دست نداده است. انجام این کار نه تنها باعث می‌شود که دولت وظایف اصلی خودش که اموری همچون سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت و کنترل می‌باشد را بهتر انجام دهد، بلکه واگذاری این شرکت‌ها به بخش خصوصی باعث افزایش کارایی و بهره‌وری در این سازمان‌ها و استفاده بهینه‌تر از منابع انسانی و مادی آن‌ها خواهد شد.

۴- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

تعداد و مبلغ سهامی که توسط بانک‌ها و سازمان‌های دولتی طی یک هفته به بازار سهام

(بورس اوراق بهادار) عرضه می‌شود در پایان هر هفته توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهیه و از طریق روزنامه‌های اقتصادی کشور اعلام می‌گردد. طبق آمار ارائه شده طی ۲ ماه مهر و آبان ۳۷,۴۰۰,۰۰۰ سهم شرکت‌های دولتی جمعاً به ارزش ۱۸۷/۴ میلیارد ریال توسط بانک‌ها و سازمان‌های دولتی نظیر سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران و سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی به بازار سهام ارائه شده است. تقریباً در هر هفته ۲ یا ۳ آگهی برای فروش سهام شرکت‌های دولتی در روزنامه‌ها می‌توان دید. برای مثال سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در یکی از این آگهی‌ها خبر از فروش ۵۳ میلیون سهم ۶ شرکت خود را در هفته آخر آذر (۱۳۷۹) داده است. شرایط لازم برای ورود شرکت پتروشیمی شیراز نیز برای ورود به بازار بورس اوراق بهادار فراهم شده و شرکت ملی صنایع پتروشیمی طی یک یا دو ماه آینده سهام این شرکت را به بازار عرضه خواهد نمود.

وقتی به کاهش ۶۲ ردف بودجه نگاه می‌کنیم یا آگهی‌هایی نظیر موارد ذکر شده در بالا را می‌بینیم این احساس ایجاد می‌شود که دولت با سرعتی بسیار زیاد در حال واگذاری شرکت‌های تحت نظارت خود می‌باشد، اما واقعیت این نیست. فروشنده و خریدار هر دو دولت هستند. اگر این مسأله در تمام موارد معاملات صحت نداشته باشد در بخش اعظم آن‌ها صادق است، یعنی بسیاری از شرکت‌هایی که فروخته می‌شوند یا توسط شرکت‌های بزرگ مثل ایران خودرو و سایپا و غیره که خود قسمت اعظم سهامشان (هر چند که زیر ۵۰ درصد باشد) متعلق به دولت است خریداری می‌شوند یا توسط سازمانی با مدیریت دولتی نظیر سازمان تأمین اجتماعی در مجموع هنوز از آن هدف اصلی که باید تولید را به مردم بسپاریم دور هستیم و دولت هنوز هم خود بزرگ‌ترین تولید کننده در کشور است.

علی‌ای حال برای خصوصی سازی حرکت‌هایی شده اما سرعت انجام آن کند است. علت آن هم می‌تواند دلایلی از قبیل ناکارایی بازارهای سرمایه، متغیر بودن قوانین، ثابت نبودن مقررات مربوط به خصوصی سازی، نبودن اراده لازم در دستگاه‌ها برای واگذاری سهام، عدم توانایی و تجارب لازم برخی دستگاه‌ها، و کامل نبودن ساز و کار لازم در بورس اوراق بهادار و غیره باشد.

لیست شرکت‌های دولتی حذف شده از لایحه بودجه ۱۳۸۰ نسبت

(هزار ریال)

به قانون بودجه سال ۱۳۷۹

ردیف	اسم شرکت یا مؤسسه	عملیات جاری	
		درآمد	هزینه
۱	شرکت سهامی صید صنعتی	۳۰,۸۲۸,۰۰۰	۳۰,۰۹۷,۰۰۰
۲	شرکت سهامی صنایع کیلکا	۸,۹۹۰,۰۰۰	۸,۹۰۲,۶۰۰
۳	شرکت سهامی سنگ آهن مرکزی ایران	۱۶۵,۲۵۶,۸۰۰	۱۴۸,۲۳۲,۵۰۸
۴	شرکت سهامی فولادکاویان	۵۷۸,۲۱۵,۰۹۲	۵۶۷,۷۱۶,۷۸۸
۵	شرکت سهامی ایرانی اتومبیل سایپا	۳,۹۵۶,۸۱۳,۳۲۴	۳,۷۹۲,۲۲۸,۶۴۸
۶	شرکت سهامی زامیاد	۳۲۵,۶۰۰,۰۰۰	۲۹۳,۱۷۱,۹۵۸
۷	شرکت سهامی پارس خودرو	۱,۴۷۷,۵۰۰,۰۰۰	۱,۳۷۷,۸۱۱,۹۳۸
۸	مشاور و وسائط نقلیه (خودرو ایران)	۲,۴۶۵,۲۹۸	۱,۸۹۲,۷۰۸
۹	شرکت سهامی مالییل سایپا	۶۹,۰۰۰,۰۰۰	۶۱,۳۸۱,۷۳۸
۱۰	شرکت سهامی صنایع ماشین ابزار ایران	۹,۵۳۹,۵۲۵	۷,۹۳۰,۲۶۱
۱۱	شرکت سهامی سازه گستر	۴۱۴,۶۹۱,۴۶۸	۴۰۹,۳۶۴,۹۷۴
۱۲	شرکت سهامی قالب‌های بزرگ صنعتی سایپا	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۲,۲۴۶,۱۷۵
۱۳	شرکت سهامی صانع	۹۳,۲۱۲,۸۰۰	۸۴,۹۲۶,۱۰۷
۱۴	شرکت سهامی مرکز تحقیقات صنایع سنگین	۹,۴۰۲,۲۶۱	۸,۷۵۲,۳۸۷
۱۵	شرکت سهامی غله کشور - نان ماشینی	۷,۳۹۳,۷۹۴	۶,۹۵۹,۹۷۹
۱۶	شرکت سهامی غله کشور - هزینه‌های آرد و نان	—	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۷	شرکت سهامی چای کشور جبران زیان‌های سال‌های ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴ (کمک)	—	۱۹,۲۴۰,۰۰۰
۱۸	شرکت سهامی انتشارات علمی و فرهنگی	۵,۹۹۶,۲۹۷	۵,۱۹۶,۴۹۷
۱۹	شرکت سهامی ابزارهای عمومی و خدمات گمرکی	۵۶,۸۶۳,۵۳۹	۴۹,۸۴۲,۰۶۵
۲۰	شرکت سهامی والفجر ۸	۴۵,۳۱۰,۱۴۵	۴۴,۸۷۳,۹۴۴
۲۱	شرکت سهامی کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۸۵۶,۷۸۰,۲۵۹	۷۵۲,۸۱۴,۷۷۷
۲۲	شرکت سهامی خدمات ماشینی کشتیرانی	۵,۷۵۸,۰۰۶	۵,۰۹۶,۹۳۰
۲۳	شرکت سهامی کشتیرانی ایران و هند	—	—
۲۴	شرکت سهامی خدمات دریایی و مهندسی کشتیرانی	۱۴۸,۵۳۷,۰۳۹	۱۴۶,۲۷۲,۷۹۰
۲۵	شرکت سهامی حمل و نقل بین‌المللی خرمشهر	۱۱,۸۸۰,۰۰۰	۱۱,۱۹۹,۶۰۰
۲۶	شرکت سهامی حمل و نقل بستان	۶۹,۴۰۰,۰۰۰	۶۸,۶۹۵,۹۹۰
۲۷	صندوق ضمانت صادرات ایران افزایش سرمایه	—	—
۲۸	شرکت خدمات تعاون	۸۷,۰۱۵,۵۵۱	۸۵,۷۱۲,۶۷۷

لیست شرکت‌های دولتی حذف شده از لایحه بودجه ۱۳۸۰ نسبت

به قانون بودجه سال ۱۳۷۹ (مزار ریال)

ردیف	اسم شرکت یا مؤسسه	عملیات جاری	
		درآمد	هزینه
۲۹	شرکت بازرگانی خبیر (هاماراک)	۲,۲۷۸,۰۰۰	۲,۱۶۶,۴۶۲
۳۰	شرکت سهامی طراحی مهندسی و تأمین اقدام ایده خودرو و مناخودرو	—	—
۳۱	شرکت راه آهن شهری تهران و حومه (مترو)	۷۰,۹۹۳,۶۴۱	۷۰,۹۹۳,۶۴۱
۳۲	شرکت سهامی صنایع نساجی ایران	۱۸,۰۷۵,۰۰۰	۱۷,۰۳۰,۵۲۴
۳۳	شرکت سهامی خاص طراحی مهندسی و تأمین قطعات خودرو پارس	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۶۷,۰۰۰,۰۰۰
۳۴	شرکت سهامی اتوسرد	۹۰۰,۰۰۰	۷۸۰,۵۰۶
۳۵	شرکت سهامی تولید قطعات یدکی و گسترش خدمات پارس خودرو	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۸,۰۶۸,۵۹۵
۳۶	شرکت سهامی تولیدی موتورگیربکس و اکسل سایپا	۱,۱۵۶,۸۱۰,۶۰۰	۱,۰۵۰,۸۲۷,۶۲۵
۳۷	شرکت سهامی کارخانجات کمک فتر ایندامین	۴۵,۴۶۲,۴۰۰	۳۷,۹۱۱,۰۰۰
۳۸	شرکت سهامی ابزاران	۱۳,۲۰۰,۰۰۰	۱۲,۹۳۶,۵۰۰
۳۹	شرکت سهامی تهیه و توزیع مواد ریخته گری ایران	۱۲,۸۷۹,۷۹۴	۱۲,۸۲۴,۵۶۲
۴۰	شرکت سهامی پتروشیمی اراک	۱,۵۸۱,۶۷۹,۰۰۰	۱,۱۲۸,۶۶۱,۰۰۰
۴۱	مؤسسه آموزشی کشتیرانی	۷,۹۹۹,۰۰۰	۷,۵۱۱,۶۰۰
۴۲	شرکت سهامی مرکز تحقیقات و نوآوری صنایع خودرو سایپا	۳۳,۹۹۲,۰۰۰	۳۲,۷۶۹,۳۹۲
۴۳	شرکت سهامی صنایع شیشه نشکن	۱۹,۲۴۰,۰۰۰	۱۷,۷۵۶,۵۹۸
۴۴	شرکت سهامی شتاب خودرو	۱۰۴,۱۵۰,۳۱۵	۹۸,۳۸۲,۴۱۸
۴۵	شرکت تولیدی گداز قطعه کیا (سهامی خاص)	۱۳,۸۱۱,۰۹۴	۱۳,۰۲۱,۹۰۹
۴۶	کشتیرانی جنوب - خط ایران	۲۲,۵۶۸,۶۴۰	۲۲,۰۷۴,۱۵۲
۴۷	کشتیرانی دریای خزر	۲۰,۲۲۹,۶۳۰	۱۷,۸۳۰,۳۷۳
۴۸	کشتیرانی ایران و مصر	۶۵۰,۶۷۳	۶۴۵,۱۲۱

لیست شرکت‌های دولتی حذف شده از لایحه بودجه ۱۳۸۰ نیست

به قانون بودجه سال ۱۳۷۹ (هزار ریال)

ردیف	اسم شرکت یا مؤسسه	عملیات جاری	
		درآمد	هزینه
۴۹	شرکت سهامی دامپروری و کشاورزی اله‌آباد	۶۲,۳۷۲,۸۲۸	۵۹,۸۱۲,۶۹۱
۵۰	شرکت سهامی بازرگانی سایپا یدک	۹۱,۰۰۰,۰۰۰	۸۶,۰۰۰,۰۰۰
۵۱	شرکت سهامی صنایع سویات‌سازی ایران	—	—
۵۲	شرکت سهامی کارخانجات پلاسکوکار	۴۴,۱۰۰,۵۰۰	۴۱,۶۱۸,۳۰۰
۵۳	شرکت سهامی مهندسی و طراحی بهنگام‌آفرین	۱۳,۶۰۶,۳۰۰	۱۳,۲۲۵,۰۸۰
۵۴	شرکت سهامی خدمات مهندسی و فن‌آوری سایپا (ایستک)	۵,۰۰۰,۰۰۰	۲,۷۲۷,۱۸۷
۵۵	شرکت سهامی بازرسی کیفیت سایپا (سایکو)	۱۴,۸۰۰,۰۰۰	۱۰,۶۷۹,۹۵۹
۵۶	شرکت سهامی سرمایه‌گذاری و توسعه نیوان ابتکار	۱۹,۵۰۰,۰۰۰	۱۹,۲۹۵,۹۸۰
۵۷	شرکت سهامی تولیدی پویا صنعت گلپایگان	۲۴,۶۱۱,۹۰۰	۲۳,۰۱۷,۱۹۹
۵۸	شرکت سهامی تولیدی بهران محور	۱۳۲,۱۳۴,۵۸۰	۱۲۲,۸۸۵,۱۶۰
۵۹	شرکت سهامی تولیدی رینگ سایپا	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	۲۴,۲۹۷,۲۹۹
۶۰	شرکت سهامی بار و انبار	۴,۴۵۰,۰۰۰	۴,۱۱۶,۰۰۰
۶۱	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (تولید کالاهای فرهنگی برای مقابله با تهاجم فرهنگی)	—	۹,۷۲۰,۰۰۰
۶۲	شرکت سهامی امین آسایش گلپایگان	۳,۱۰۰,۰۰۰	۲,۹۳۱,۹۰۰
جمع کل به میلیارد ریال گرد شده است		۱۲۴۲۱/۴	۱۱۴۱۵/۷

لیست شرکت‌های دولتی اضافه شده در لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ نسبت

به قانون بودجه سال ۱۳۷۹ (هزار ریال)

ردیف	اسم شرکت	عملیات جاری	
		درآمد (مصوب)	هزینه (مصوب)
۱	صندوق بیمه محصولات کشاورزی (حق بیمه سهم دولت)	—	۱۰۶,۰۰۰,۰۰۰
۲	شرکت سهامی شیلات ایران (فروش صیدو آلات و ادوات غیر مجاز)	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
۳	موضوع بندج تبصره ۲۸ لایحه بودجه ۱۳۸۰ سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - فعالیت‌های تحقیقات و رسانه	—	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
۴	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - تولید و پخش برنامه‌های مشترک موضوع ماده ۱۶۷ قانون برنامه سوم توسعه	—	۱۳,۰۰۰,۰۰۰
۵	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - شبکه آموزشی	—	۲۵,۰۰۰,۰۰۰
۶	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - شبکه بین‌المللی خبر	—	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۷	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - تهیه و پخش برنامه‌های تبلیغی برای پیشگیری از اعتیاد	—	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۸	شرکت سهامی انتشارات سروش	۲۳,۳۶۳,۰۰۰	۳۶,۶۰۰,۰۰۰
۹	شرکت سهامی فرهنگی هنری صبا	۱۳,۰۵۶,۰۰۰	۹,۴۵۳,۰۰۰
۱۰	شرکت سهامی سیما فیلم نوید	۳۴,۰۷۲,۰۰۰	۲۸,۳۶۳,۰۰۰
۱۱	شرکت سهامی تحقیق و توسعه صنایع معدنی پارس‌فایر	۲,۲۸۰,۰۰۰	۲,۲۸۰,۰۰۰
۱۲	شرکت سهامی سازمان بهره‌وری انرژی ایران	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰
۱۳	شرکت سهامی سازمان انرژی‌های نو ایران	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰
۱۴	شرکت سهامی فولاد آذربایجان	۴۸۱,۲۷۷,۵۰۰	۵۱۱,۱۹۳,۱۶۱
۱۵	شرکت سهامی صنایع فولاد کرمان	۱۳۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۸,۰۱۹,۹۷۸
۱۶	شرکت سهامی منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس	۵,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۷	شرکت سهامی بهینه‌سازی مصرف سوخت	۵,۱۲۰,۰۰۰	۵,۱۲۰,۰۰۰
۱۸	شرکت سهامی خطوط لوله و مخازن نفت ایران	۳۵۹,۵۰۶,۰۰۰	۳۵۹,۵۰۶,۰۰۰
۱۹	شرکت سهامی طریق القدس	۲,۷۸۵,۰۰۰	۲,۶۳۰,۱۳۰
جمع کل به میلیارد ریال گرد شده است		۱۱۰۲/۱	۱۳۰۰/۷